

**Univerzita Karlova v Praze
Právnická fakulta**

**Zákon č. 45/2013 o obětech trestných činů,
z pohledu potřeb obětí domácího násilí**

Studentská vědecká a odborná činnost

Kategorie: magisterské studium

Rok 2013

Autor: Kristina Rademacherová

VI. ročník SVOČ

Čestné prohlášení a souhlas s publikací práce

Prohlašuji, že jsem práci předkládanou do VI. ročníku Studentské vědecké a odborné činnosti (SVOČ) vypracovala samostatně za použití literatury a zdrojů v ní uvedených. Dále prohlašuji, že práce nebyla ani jako celek, ani z podstatné části dříve publikována, obhájena jako součást bakalářské, diplomové, rigorózní nebo jiné studentské kvalifikační práce a nebyla přihlášena do předchozích ročníků SVOČ či jiné soutěže.

Souhlasím s užitím této práce rozšiřováním, rozmnožováním a sdělováním veřejnosti v neomezeném rozsahu pro účely publikace a prezentace PF UK, včetně užití třetími osobami.

V Praze dne 11.4.2013

.....

Kristina Rademacherová

Anotace:

Práce se věnuje tématu ochrany obětí trestných činů se zaměřením na nově přijatý zákon o obětech trestných činů. Zvláštní zájem je kladen na oběti trestné činnosti spadající pod pojem domácího násilí. Text je rozdělen do dvou částí. První pojednává o zákonu o obětech trestných činů z širšího pohledu, rozebírá předcházející vývoj právní úpravy ochrany obětí trestné činnosti a hlavní skutečnosti, jež měly vliv na navrhovanou novou právní úpravu. Vysvětluje rozdíl mezi pojmy poškozený a oběť trestného činu. Zabývá se hlavními změnami v postavení obětí, které zákon přináší. Druhá část rozebírá zákon o obětech trestných činů z pohledu oběti domácího násilí, kterou vymezuje jako zvlášť zranitelnou oběť. Krátce představuje problém domácího násilí. Soustřeďuje se na některé problematické body v uplatňování práv oběti domácího násilí, na jejich úpravu v zákoně o obětech trestných činů a vztah k praxi. Z nich dle autorky zaujímá stěžejní místo právo na informace a psychologická a finanční podpora oběti.

Annotation:

The text deals with a protection of the victims of crimes. It is based on The Act of the Victims of Crimes which has been adopted recently. The interest is put on the special category of victims – the victims of domestic violence. The thesis is composed of two parts. The first one generally describes The Act of the Victims of Crimes, concerning the history and evolution of victims protecting legislation and outlines various influences on the government bill. The difference between the victim and the injured person is explained. The main changes brought by The Act are pointed out. The aim of the second part of the thesis is to introduce the view of domestic violence victim. This part seeks to find the most important institutes of protection of the special category of victims of domestic violence as the category of particularly vulnerable victims. Concerning the information from practice the author suggests to pay special attention on the right to information and the psychological and financial aid to the victims of domestic violence.

Obsah:

1. Úvod	5
2. Ochrana obětí trestných činů a její zákonná úprava	5
2.1. Nutnost úpravy práv obětí trestných činů	5
2.2. Poškozený vs. oběť	8
2.3. Hlavní změny v úpravě práv obětí trestných činů	10
3. Zákon o obětech trestných činů z pohledu obětí domácího násilí a jejich potřeb	11
3.1. Domácí násilí ve společnosti	11
3.2. Charakteristika obětí domácího násilí	13
3.3. K obecné věrohodnosti oběti domácího násilí	15
3.4. K institutu vykázaní	16
3.5. K informovanosti oběti	18
3.6. Zastupování a podpora oběti	20
3.6.1. Právo na důvěrníka a na zmocněnce	20
3.6.2. Právo na peněžitou pomoc	22
3.7. Problémy praxe	24
4. Závěr	26
5. Seznam použitých pramenů	27

1. Úvod

Oběti trestných činů byly dlouze v trestním řízení opomíjeny. Právo je degradovalo do pouhé role důkazního materiálu, společnost a stát je odsouvaly na okraj svého zájmu. Spácháním trestného činu pro ně začínal dlouhý proces viktimizace a k vymožení svých práv nenacházely často oporu. Ve své práci se zabývám nově přijatým zákonem o obětech trestných činů, díky němuž se Česká republika zařadila mezi vyspělé demokratické státy, které chrání své občany, dostanou-li se do role obětí trestné činnosti. Vlivem mého dlouhodobějšího zájmu o problematiku domácího násilí jsem svůj pohled na ochranu obětí trestného činu zaměřila na konkrétní oběť trestných činů spadajících do problematiky domácího násilí. Mým cílem bylo nově přijatý zákon o obětech trestných činů prozkoumat nejen z pohledu oběti nespécifikovaného trestného činu, nýbrž i z pohledu oběti domácího násilí a některých jejích potřeb.

Donedávna představovalo domácí násilí problém ryze soukromý, k jehož řešení se laická veřejnost a do určité míry i veřejnost odborná, necítila legitimována. Zhruba v posledních deseti letech došlo k obratu a problematika domácího násilí se stala velmi diskutovanou a aktuální. Přijetím nové úpravy v zákoně o obětech trestných činů by mělo dojít i k významnému zlepšení postavení obětí domácího násilí. Zaujala mě myšlenka nahlédnout na zákon o obětech trestných činů z úhlu pohledu této specifické kategorie obětí a porovnat alespoň částečně nově zaváděné instituty se situací v praxi. Protože je tematika domácího násilí velice široká, zahrnující nejen poznatky z oblasti právní, ale i psychologické, sociologické, kriminologické a další, byla jsem nucena zaměřit svou pozornost jen na některé instituty, kterým se v kapitolách dále věnuji.

2. Ochrana obětí trestných činů a její zákonná úprava

2.1. Nutnost úpravy práv obětí trestných činů

Nově přijatý zákon č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů a o změně některých zákonů (dále jen zákon o obětech trestných činů) rozvíjí a prohlubuje práva obětí trestných činů v českém právním prostředí. Na první pohled se jedná o normu, která by měla být součástí právních řádů většiny demokratických právních států, vyjadřuje mezi jinými zásadu spravedlnosti a ochrany slabších a znevýhodněných. Přesto však nemůžeme říci, že by se jednalo o úpravu samozřejmou. Ba naopak, ochranné zákonodárství obětí za sebou má dlouhou cestu a kodifikace ještě zdaleka neznamena její konec.

Hovoříme-li v poslední době o trendu posilování práv obětí trestných činů, včetně snahy rozšiřovat pomoc, která je obětem poskytována ze strany státu, můžeme jej označit za

celosvětový. O zájem, jež je obětím věnován, se zasloužila především viktimologie, jakožto věda zabývající se systematicky oběťmi trestných činů. Viktimologie, ať ji považujeme za součást kriminologie či za samostatnou vědní disciplínu¹, se snaží své poznatky ze studia obětí využít ve prospěch obětí. Takto se staví do určitého kontrastu oproti tradičnímu systému trestního práva, které na oběť pohlíželo především jako na nosič důkazů o proběhlém trestném činu. Obětím byla umožněna nepatrná šance zapojit se do projednávání vlastního případu a stejně tak procesní rozhodnutí byla v trestním právu přijímána vždy spíše s ohledem na zájem státní a společenský, nežli na individuální zájem obětí.² Zhruba od 30. let dvacátého století sílí kritika opomíjení obětí a ochrany svědků, zákonodárci se však problematice věnují o poznání později. K prvním konkrétním zákonům pak patří zákony o ochraně obětí a svědků či o odškodnění obětí trestných činů přijaté v USA v letech 1982 a 1984. V České republice platí první zákon o poskytnutí peněžité pomoci obětem trestného činu od roku 1998 (zákon č. 209/1997 Sb., o poskytnutí peněžité pomoci obětem trestné činnosti a o změně a doplnění některých zákonů). Vedle aplikace viktimologických poznatků dochází také k postupnému rozšiřování účelu trestního řízení. § 1 trestního řádu hovoří kromě náležitého zjištění trestných činů a spravedlivého potrestání pachatele mimo jiné právě o zamezování trestné činnosti, či pravidlech občanského soužití.³ Určitý vliv na probíhající změny v postavení obětí v trestním řízení má i koncept tzv. restorativní justice, přinášející dle mého názoru nejširší náhled na pojem obětí trestných činů. Soustřeďuje se totiž na konflikt, který vznikl mezi obětí trestného činu a jeho pachatelem, jako na projev určitého sociálního konfliktu mezi nimi. A protože trestný čin je útokem proti člověku, proti mezilidským vztahům, budou primárními oběťmi často nejenom bezprostředně poškození, ale například i rodinní příslušníci oběti či pachatele a další osoby z blízkého sociálního okolí.⁴ Uspokojivé řešení konfliktu tak bude předpokládat větší zapojení nejen orgánů činných v trestním řízení a pachatele, ale i obětí a daných institucí sociálního společenství.

České republice byla její stávající právní úprava vytykána Komisí Evropských společenství. Dle hodnotících zpráv z let 2004 a 2009 nedošlo k řádné implementaci

¹ Viktimologie jako nauka o obětech je pojímána v učebnici Forenzní psychologie jakožto relativně nová vědní disciplína. Na druhé straně stojí stanovisko považující ji za jednu ze zájmových oblastí kriminologie. Viz Čírtková, L. Forenzní psychologie. 2. vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009, str. 98; oproti Válková, H., Kuchta, J. Základy kriminologie a trestní politiky. Praha: C.H.Beck, 2005, str.159 a násl.

² Šámal, P.: Potřebujeme zvláštní zákon o obětech trestných činů. Rekodifikace trestního práva procesního. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2008, str. 129

³ Jelínek, J., Gřivna, T. a kol.: Poškozený a oběť trestného činu z trestněprávního a kriminologického pohledu. 1. vydání. Praha: Leges, 2012, str. 33

⁴ Šámal, P.: Potřebujeme zvláštní zákon o obětech trestných činů. Rekodifikace trestního práva procesního. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2008, str. 130

Rámcového rozhodnutí Rady 2001/220/SVV ze dne 15. března 2001 o postavení obětí v trestním řízení. K hlavním nedostatkům patřilo například nedostatečné zajištění bezplatného přístupu obětí k psychologické a sociální pomoci, či neexistence ustanovení zamezujících kontaktu pachatele a oběti (kritizována byla zejména absence oddělených čekáren na soudech). Návrh zákona o obětech trestných činů dané připomínky zapracoval (viz § 4, 5 a § 17 zákona o obětech trestných činů), stejně tak došlo k zpracování minimálních pravidel pro práva, podporu a ochranu obětí trestných činů, který přináší nedávno předložený návrh směrnice Evropského parlamentu a Rady. Uvedená minimální pravidla představují jakýsi balík standardní ochrany poskytované obětem v členských státech a zmíněná směrnice by dosavadní rámcové rozhodnutí z roku 2001 měla nahradit.⁵

Změny právních úprav ve prospěch práv obětí trestných činů se v jednotlivých státech dějí zpravidla dvěma cestami. Dochází postupně k novelizaci existujících právních předpisů (způsob řešení slovenský či rakouský) nebo naopak k přijetí samostatných komplexních úprav – speciálních zákonů sloužících k ochraně obětí trestné činnosti. Druhá z cest, po které se mimo jiné již vydalo Německo, Švýcarsko či Kanada, je prosazována i v důvodové zprávě k návrhu zákona o obětech trestných činů.⁶

Myšlenka přijetí samostatného zvláštního zákona o obětech trestné činnosti zazněla již na konferenci v květnu 2008, která se zabývala problémy rekodifikace trestního řádu.⁷ Hlavní problematické body měly být do budoucna upraveny jakožto hmotné právo týkající se obětí trestných činů ve zvláštním zákoně, úprava jejich procesních práv měla být dále zahrnuta v jednotlivých novelizovaných ustanoveních trestního řádu. Samotná existence nového speciálního zákona mimo jiné apeluje na orgány činné v trestním řízení ohledně určitého standardu jednání vůči obětem a také signalizuje zaujímaný postoj státu k této problematice.

Mezi hlavní důvody, proč se přistoupilo k přijetí samostatného předpisu a nedošlo k novelizacím stávající právní úpravy, patří snaha vyvarovat se začleňování práv obětí, které mají charakter hmotněprávní (právo na bezplatnou odbornou pomoc, na informace apod.) do procesních ustanovení trestního řádu.⁸ Dále by se zvyšovala roztříštěnost a složitost právní úpravy, což je vzhledem k důležitým adresátům normy – obětem samotným, nevhodné. Přijetí samostatného a uceleného předpisu naopak zvyšuje přehlednost jejich práv a snižuje i

⁵ *Gřivna, T.*: Potřebuje Česká republika samostatný zákon o obětech trestných činů?. Na křižovatkách práva. Praha: C.H.Beck, 2011, str. 116

⁶ k tomu důvodová zpráva, citováno dne 27.3.2013. dostupné z <<http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=6&CT=617&CT1=0>

⁷ *Šámal, P.*: Potřebujeme zvláštní zákon o obětech trestných činů. Rekodifikace trestního práva procesního. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2008

⁸ k tomu důvodová zpráva, citováno dne 27.3.2013. dostupné z <<http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=6&CT=617&CT1=0>>

případnou averzi k právním předpisům a neochotu trestné činy oznamovat a do trestního řízení vůbec vstupovat. Nový právní předpis tedy snad napomůže i postupnému snižování latence kriminálních jevů ve společnosti.

Pouze na okraj bych poznamenala, že v opozici vůči snahám o přijetí nové legislativní úpravy se objevovaly také názory upozorňující na již existující instituty chránící práva poškozeného v trestním řízení a na jejich nedostatečné využívání ze strany orgánů činných v trestním řízení. Řešením podle nich je zkvalitnění stávající právní praxe a posílení odborného přístupu, spíše než v zásadních legislativních změnách.⁹ Nicméně toto řešení, ke kterému posléze nebylo přistoupeno, bylo dle mého názoru nedostatečné právě z důvodu vymezení těchto práv pouze pro zúžený okruh osob, jimž byl přiznán institut poškozeného v trestním řízení (neřeší tedy problematiku pojmu oběti).

2.2. Poškozený vs. oběť

Hlavním cílem zákona o obětech trestných činů je bezesporu zlepšit jejich postavení a nastavit určité limity minimální péče, které se jim ze strany státu, respektive státem akreditovaných subjektů, dostane. Pakliže někteří namítají existenci institutu poškozeného, který určítá, zejména procesní práva, garantovaná trestním řádem již má, ráda bych zde poukázala na rozdíl pojmu "poškozený" a "oběť", neboť zákon o obětech trestných činů rozdíl těchto pojmů prohlubuje a "poměr stran" se snaží vyrovnat právě garancí práv oběti na péči ze strany státu (Část první zákona o obětech trestných činů) i zvýšením procesních práv obětí, a to novelizací trestního řádu (Část druhá zákona o obětech trestných činů).

Pojem poškozeného (viz § 43 trestního řádu) je pojmem procesním, pod který řadíme jak osoby fyzické, tak právnické. Jedná se o subjekt trestního řízení, označený zákonem za stranu trestního řízení (§ 12 odst. 6 trestního řádu).

Na pojem oběti nahlíží trestní řád jednak jako na nositele důkazů, neboť svým přispěním pomáhá orgánům činným v trestním řízení objasnit uskutečněný trestný čin, anebo též jako na subjekt trestního řízení, je-li oběť poškozeným. V tomto druhém případě oběti (poškozenému) trestní řád doposud přiznával určitá práva a povinnosti, nicméně jejich předním důvodem bylo naplnění účelu trestního řízení¹⁰, nikoli práva a péče o oběť jakožto o slabší stranu, které vznikla trestným činem újma.

O pojmu oběti ve smyslu právního termínu hovoříme od platnosti zákona č. 209/1997

⁹ Durdík, T.: Využití institutů posilujících ochranu poškozených při jednání u soudu. *Poškozený a oběť trestného činu z trestněprávního a kriminologického pohledu*. 1. vydání. Praha: Leges, 2012, str. 50

¹⁰ k tomu důvodová zpráva. citováno dne 29.3.2013. dostupné z <<http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=6&CT=617&CT1=0>>

Sb., o poskytnutí peněžité pomoci obětem trestné činnosti. Zákon o obětech trestných činů pojem oběti rozšiřuje. Akcentováno je psychické prožívání člověka – fyzické osoby, které institut poškozeného dostatečně nezohledňoval. Proto obětí nemůže být právnická osoba (nicméně práva poškozené jí upírána nejsou). Proto jsou za oběť považováni i pozůstalí po oběti, jestliže trestný čin nepřežila (bez ohledu na to, zda probíhalo trestní řízení nebo zda zemřelá oběť měla statut poškozeného). Proto také oběť nemůže svá práva, na rozdíl od poškozeného, převést na svého právního nástupce. A především, vymezením oběti a stanovením jejích práv, se snažíme předejít druhotné újmě, neboli sekundární viktimizaci, ke které dochází před zahájením, během trestního řízení i po jeho skončení ze strany orgánů v něm činných bohužel velmi často.¹¹

Zákon o obětech trestných činů také zdůrazňuje subjektivní hledisko, hovoříme-li o oběti. V základní interpretační zásadě - v § 3 odst. 1, je obsažena presumpce statutu oběti, cítili se konkrétní osoba jako oběť. Tím ukládá důrazný apel na orgány činné v trestním řízení, na akreditované subjekty i na pracovníky pomáhajících profesí, aby s každým, kdo se cítí být obětí trestného činu, jednali jako s obětí dle zákona o obětech trestných činů, nevyjde-li najevo opak. V případě pochybností bude tedy nutný extenzivní přístup ve prospěch statusu oběti. Na tomto místě je zajímavé srovnání s úpravou pojmu poškozeného obsaženou v § 43 odst. 2 trestního řádu, podle něhož se za poškozeného nepovažuje ten, kdo se cítí být trestným činem morálně nebo jinak poškozen, avšak vzniklá újma není způsobena zaviněním pachatele nebo její vznik není v příčinné souvislosti s trestným činem. Toto negativní vymezení pojmu pachatele bylo do českého trestního řádu vloženo novelou z roku 2001, jejímž smyslem bylo podle důvodové zprávy zamezit příliš extenzivnímu výkladu pojmu poškozené osoby.¹² K přiznání postavení poškozeného dochází již v rámci prejudiciální otázky, přestože k vyřešení otázek zavinění a příčinné souvislosti nemusí dojít uspokojivě ani v průběhu dokazování. Mohlo tedy dojít k situacím, kdy oběť trestného činu na práva poškozeného nedosáhla vlivem § 43 odst. 2 trestního řádu. Pokud však srovnáme nově základní aplikační zásadu § 3 odst. 1 zákona o obětech trestných činů s ustanovením § 43 odst. 2 trestního řádu, kde dochází k negativnímu vymezení pojmu poškozeného, zaplní nová právní úprava částečně vakuum dosud existující pro osoby cítící se imateriálně poškozené trestným činem. Samozřejmě s

¹¹ Faktická sekundární viktimizace obětí trestných činů ze strany policie, soudu, či znalců vyplývá např. z ročních statistik Bílého kruhu bezpečí o.s. Z let 2004-2008. K tomu blíže Polmová, O.: Právo oběti trestné činnosti na citlivé zacházení. *Trestněprávní revue*. 2009, roč. 8, č. 4, str. 113-114

¹² Jelínek, J.: K postavení poškozeného v českém trestním řízení. *Obete kriminality : zborník príspevkov z medzinárodnej konferencie konanej 25. novembra 2010 na Paneurópskej vysokej škole v Bratislave*. 1. vydání. Bratislava: EuroKódex, 2010, str. 48

omezením výkladového ustanovení pojmu oběti v § 2 odst. 2 zákona o obětech trestných činů.

2.3. Hlavní změny v úpravě práv obětí trestných činů

Hlavní změny, ke kterým přijetím zákona o obětech trestných činů došlo, plynou z cílů nové úpravy. Patří mezi ně tedy především snaha zabránit sekundární viktimizaci, jež vzniká nejčastěji vlivem neadekvátního a necitlivého chování okolního prostředí vůči oběti. Mezi nejdůležitější instituty pak slouží právo na poskytnutí odborné pomoci (nejenom právní), včetně úpravy možnosti jejího bezplatného poskytnutí, dostatečná informovanost oběti, ochrana oběti před hrozícím nebezpečím ze strany pachatele a její ochrana soukromí. Vedle specifikace a rozšíření pojmů oběti a poškozeného, o čemž bylo pojednáno výše, rozlišuje zákon ještě mezi oběťmi samotnými, z nichž vyčleňuje speciální kategorii zvláště zranitelných obětí, jimž přiznává zvýšenou ochranu. O této problematice pojednám později ve vztahu k oběti domácího násilí a jejího zařazení právě pod tuto kategorii (viz § 2 odst. 4 písm. d) zákona o obětech trestných činů). Oběti trestných činů mají nově specifikována práva v Hlavě II. zákona o obětech trestných činů, kde jsou upraveny v Dílech 1 až 6.

Předně mají oběti právo na poskytnutí odborné pomoci, ve smyslu poradenství psychologického, sociálního i právního, od akreditovaných subjektů. Zákon o obětech trestných činů nově upravuje akreditace pro poskytování právních informací a restorativních programů. Oběť bude mít nárok na poskytnutí odborné pomoci ještě před zahájením trestního řízení. Protože tato pomoc bude poskytována, bude-li to její účel vyžadovat, může trvat i po skončení trestního řízení. Pakliže se bude jednat o zvlášť zranitelnou oběť, která o odbornou pomoc požádá, bude mít nárok na bezplatné poskytnutí odborné pomoci. Zákon taxativně sice v § 2 odst. 4 vymezuje, kdo je zvlášť zranitelnou obětí, v rámci relativně volné skupiny obětí spadajících pod písmeno d) se však nabízí prostor pro uvážení, zda vzhledem ke konkrétnímu případu oběti budou či nebudou práva zvláště zranitelné oběti náležet. Můžeme předpokládat extenzivní výklad tak, jak jej stanoví základní zásada v § 3 odst. 1, zákon výslovně nestanoví, kdo bude posuzovat sporné případy. Dá se očekávat, že posouzení bude ležet na konkrétním subjektu, který se s obětí trestného činu setká jako první. Může jím být zaměstnanec Policie ČR, či subjekt zapsaný v registru poskytovatelů pomoci obětem trestných činů nebo jiný akreditovaný subjekt dle zákona o obětech trestných činů, popřípadě dle zákona o sociálních službách (sociální a psychologické poradenství). Jelikož právo na bezodkladné poskytnutí bezplatné odborné pomoci bude mít zvlášť zranitelná oběť již před zahájením trestního řízení, znamená to, že teoreticky k trestnímu řízení nemusí ani dojít. Akreditovaným subjektům se ponechává i možnost poskytovat odbornou pomoc dle svého posouzení bezplatně, ačkoli se o

zvlášť zranitelnou oběť nebude jednat. Podmínkou bezplatného poskytnutí pomoci je také potřeba zmíněné pomoci, a zda tato potřeba bude, či nebude na místě, posoudí opět akreditovaný subjekt zapsaný v registru poskytovatelů této pomoci.¹³

V případě nesprávného posouzení statusu zvlášť zranitelné oběti, popřípadě neposkytnutí péče a odborné pomoci a v obdobných sporech může být dle § 45 odst. 4 zákona o obětech trestných činů ministerstvu podána stížnost na postup dotyčného akreditovaného subjektu. Jaké z ministerstev bude připadat v úvahu, se posoudí podle akreditovaného subjektu, na nějž stížnost bude mířit, konkrétně tedy do kompetence jakého ministerstva subjekt spadá.

3. Zákon o obětech trestných činů z pohledu obětí domácího násilí a jejich potřeb

3.1. Domácí násilí ve společnosti

Zabývám-li se problematikou domácího násilí z pohledu potřeb jeho obětí, setkávám se z pohledu oběti s několika úskalími. Prvním z nich je vůbec ochota stav řešit a obrátit se případně na konkrétní intervenční centrum, neboli akreditovaný subjekt dle zákona o obětech trestných činů, s žádostí o odbornou pomoc. Trestná činnost spojená s domácím násilím a intimními vztahy mezi manželi, partnery či osobami v jiném závislém stavu (pomíjené je často násilí páchané na seniorech) se vyznačuje obrovskou latencí. Ostatně i v české společnosti stále převažuje vůči domácímu násilí postoj odmítavější, upřednostňující řešení konfliktů uvnitř rodiny, nikoli za přispění cizích osob zvenčí, byť by se jednalo o odborníky. Na základě výsledků výzkumu STEM pro Bílý kruh bezpečí z roku 2001 lze říci, že postoj české veřejnosti k domácímu násilí je vesměs rozporuplný a celých 43% populace dokonce soudí, že domácí násilí je soukromou věcí dotčených.¹⁴ Ráda bych zde však jen na okraj zmínila určité rozdíly v jednotlivých případech domácího násilí. Stejně jako k těmto případům ani ke konkrétním obětem domácího násilí tak nelze přistupovat uniformě. Ne každá oběť tak bude například zvlášť zranitelnou obětí ve smyslu § 2 odst. 4 písm. d) zákona o obětech trestných činů, ačkoli převážné většině by tento status neměl být upírán.

Když docházelo k prvnímu vymezení domácího násilí na přelomu 70. a 80. let, psalo se především o týrání žen ze strany jejich partnerů. Jednalo se vesměs o jednolitý přístup, který charakterizoval většinu případů obdobně (strach oběti a její naučená bezmoc, eskalace

¹³ k tomu důvodová zpráva. citováno dne 29.3.2013. dostupné z <<http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=6&CT=617&CT1=0>>

¹⁴ Čírtková, L.: Forenzní psychologie. 2. vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009, str. 233 - 235

útoků, asymetrický vztah). Postupem času docházelo (a stále dochází) k vymezení určitých vzorců a průběhů domácího násilí, které se navzájem liší. Díky postupné diferenciaci je tak možné efektivnější uplatnění strategií řešení jednotlivých případů, jednání s obětí i s pachatelem. V určitých případech tak může snadněji dojít k zachycení zvláště nebezpečného profilu pachatele, u kterého je v budoucnu možná hrozba eskalace agrese vůči oběti, případně i vůči vlastním dětem.

Ve většině případů (cca 80%) výskytu partnerského násilí ve společnosti se jedná o tzv. situační párové násilí, které je vázáno na určité krátkodobější konflikty ve vzájemném vztahu a s ním spojenou snahu o uplatnění moci a převahu v daném vztahu. Znak vztahové asymetrie zpravidla chybí, stejně tak jako eskalace násilí. V roli obětí se také vyskytují v celých 44% muži!¹⁵

Zbýlých cca 20% výskytu násilí mezi partnery představuje však nebezpečnější formu. Jedná se o domácí násilí v užším slova smyslu, o tzv. intimní terorismus naplňující zpravidla znaky trestného činu týrání osoby žijící ve společném obydlí dle § 199 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník. Typické je týrání psychické i fyzické, chování agresora vysoce traumatizuje a oběť trpí často tzv. syndromem týraného partnera a její zařazení pod zvláště zranitelné oběti dle § 2 odst. 4 písm. d) zákona o obětech trestných činů je zde proto na místě.

Specifickou variantou domácího násilí, které bývá odvozováno od osobnosti násilníka, je tzv. dysforické domácí násilí. Na straně agresora se jedná o tyranskou závislou osobnost, u níž vlivem eskalace násilí až k nebezpečí likvidace oběti nepostačuje většinou použití institutu vykázání či vedení trestního stíhání na svobodě, neboť ochrana oběti nebude dostatečně tímto zajištěna. V posledním zmíněném případě by měl státní zástupce, je-li násilník trestně stíhán, přistoupit k vazbě. Zároveň se nedomnívám, že by v těchto případech postačovalo využití nových předběžných opatření, které vnáší do trestního řádu novelizací zákon o obětech trestných činů, a to v § 88b až § 88o. Uvedené důvody předběžných opatření se vesměs překrývají s důvody vazebními, vazba však bude představovat vyšší ochranu oběti.

Z hrubého nastínění několika základních vzorců domácího násilí vyplývá do určité míry různá potřeba obětí domácího násilí ve vztahu ke konkrétnímu případu. Nicméně na následujících řádcích bych chtěla popsat klíčové aspekty a charakteristiku oběti domácího násilí, která se bude vztahovat ve větší míře ke každému z potenciálních případů.

¹⁵ Čírtková, L.: Jak se vyznat v domácím násilí. *Právo a rodina*. 2011, roč. 13, č. 7, str. 9

3.2. Charakteristika obětí domácího násilí

Trestný čin má svého pachatele, stejně jako svoji oběť. Za oběť v obecném slova smyslu můžeme považovat každého člověka, jestliže objektivně dojde ke svévolnému narušení jeho práv, které je zpravidla provázeno silným emocionálním prožíváním. Dochází k viktimizaci oběti, a bude-li k viktimizaci určitých jedinců docházet opakovaně, ve vztahu k určité trestné činnosti, jejíž ochranou se např. stát nebude dostatečně zabývat, může viktimizace přispívat také k postupné destabilizaci společnosti.¹⁶ Nebezpečí viktimizace tkví také v tom, že nekončí útokem na oběť, není naplněna dokončením trestného činu, ba naopak způsobená újma je jen prvotním dějem v dlouhodobém procesu viktimizace.

Domácí násilí je nyní poměrně často diskutovaným problémem, ačkoli donedávna bylo považováno za ryze soukromý problém, k jehož řešení není veřejnost legitimována. Jestliže společnost dlouhodobě přehlíží a ignoruje určitý nevídaný jev, dochází tím v podstatě k jeho legalizaci. Zmíněný posun v náhledu na problém domácího násilí je tedy třeba hodnotit velice kladně.

Domácí násilí se proti jiným formám násilné delikvence odlišuje vzájemnou blízkostí násilníka a jeho oběti. Obecně je z hlediska násilných trestných činů pramenících ze silných citových vztahů (příbuzní, manželé, milenci apod.) zajímavá dynamika psychických procesů jednotlivých osob, vyznačující se výraznou ambivalencí.¹⁷ Zjednodušeně řečeno, musíme si uvědomit, že řídicím prvkem v jednání oběti, jsou city, nikoli rozum a racionální složka osobnosti. Jen tak si můžeme odpovědět na otázku dlouhodobého setrvání v těchto vztazích a toto hledisko je třeba mít na paměti při jednání či posuzování oběti. Bez vzájemného emocionálního vztahu (i pachatel totiž potřebuje svou oběť) či závislosti by ve většině případů k rozvinutí domácího násilí ani nedošlo, protože oběť by na první incidenty zareagovala radikálně. V důsledku emocionálního vztahu však oběť reaguje odlišně. Za vzájemný konflikt se stydí, prožívá permanentní stres, pocit zrazení blízkého člověka. Uchyluje se se svým problémem raději do sociální izolace, k mlčení a obviňuje sama sebe. Postupně dochází k rozvinutí syndromu týraného partnera¹⁸ a ke ztížení spolupráce s obětí v rámci trestního řízení. Druhému z problémů se budu věnovat později.

Nepřehlédnutelným znakem domácího násilí je dlouhodobost a opakovanost

¹⁶ *Dianiška, G.: Osobnosť obete kriminality. Obete kriminality: zborník príspevkov z medzinárodnej konferencie konanej 25. novembra 2010 na Paneurópskej vysokej škole v Bratislave.* 1. vydání. Bratislava: EuroKódex, 2010, str. 233

¹⁷ *Dianiška, G.: Osobnosť obete kriminality. Obete kriminality: zborník príspevkov z medzinárodnej konferencie konanej 25. novembra 2010 na Paneurópskej vysokej škole v Bratislave.* 1. vydání. Bratislava: EuroKódex, 2010, str. 234

¹⁸ k tomu více viz *Čírtková, L.: Forezní psychologie.* 2. vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009, str. 250 an.

nejrůznějších násilných aktů (psychické a fyzické týrání, sociální izolace, ekonomické podřízení) spolu s postupným nárůstem jejich intenzity. Ve vztahu nacházíme jednoznačnou asymetrii a rozdělení na osobu násilnickou a ohroženou.¹⁹

Z výše uvedeného je patrné, že oběti domácího násilí by měly být klasifikovány jako zvláště zranitelné oběti dle § 2 odst. 4 písm. d) zákona o obětech trestných činů. Jen na okraj bych ráda poznamenala vztah obětí trestné činnosti týrání osob ve společném obydlí, které jsou vyššího věku. Jedná se o specifickou část domácího násilí, nezřídka páchaného dospělými dětmi a příbuznými na seniorech. V policejních statistikách z let 2004 až 2007 je uvedeno celkem 189 obětí ve věku 60 a více let (z nichž více než polovina byla starší 70 let).²⁰ Počítat musíme i s výraznou latencí zapříčiněnou především neochotou obětí vyššího věku oznamovat tento trestný čin. Specifického charakteru bývá i neochota svědčit a vypovídat proti agresorovi, jedná-li se o vlastního dospělého potomka. V článku Dr. Martinkové, na který odkazuji v poznámce pod čarou, je také zajímavý pohled na jev vysokého procenta sebevražd osob vyššího věku ve spojení se zmíněným trestným činem týrání osoby ve společném obydlí. Pro praxi orgánů činných v trestním řízení tak vyplývá do budoucna požadavek jednat automaticky s oběťmi vyššího věku jako se zvláště zranitelnými oběťmi, protože § 2 odst. 4 uvádí mezi důvody podřazení oběti pod písmeno d) nejen vztah k osobě podezřelé ze spáchání trestného činu, charakteristický pro případy domácího násilí jako takové, ale i zvýšené nebezpečí sekundární viktimizace oběti s ohledem na její věk.

Celkový pojem domácího násilí je problematikou velmi širokou, zahrnující aspekty psychologické, sociologické, právní, kriminologické, včetně viktimologických. Ráda bych se však zaměřila jen na několik konkrétních problémů, které mě během pročítání literatury a rozhovorů s odborníky z praxe zaujaly. Jedná se o oblast viktimologických poznatků, konkrétně znalecké posudky věrohodnosti oběti, dále institut vykázání, ať již v podobě předběžného opatření soudu či v rámci policejního opatření k zajištění bezpečí oběti, možnost zastoupení oběti zmocněncem a informovanost oběti. Jednotlivé body mohou mít na postavení oběti domácího násilí značný vliv. Zajímalo mne konkrétně jaký je tento vliv, zda může být pro oběť limitní v dosažení jejích práv a k jakým změnám v jednotlivých oblastech přispěl zákon o obětech trestných činů. V několika případech jsem byla nucena změnit svůj pohled na věc, zejména poté, co jsem byla konfrontována se situací v praxi.

¹⁹ Vanduchová, M.: K právní ochraně obětí domácího násilí. *Obete kriminality: zborník príspevkov z medzinárodnej konferencie konanej 25. novembra 2010 na Paneurópskej vysokej škole v Bratislave*. 1. vydání. Bratislava: EuroKódex, 2010, str. 353

²⁰ Martinková, M.: Zpětný pohled na evidované oběti trestné činnosti vyššího věku. *Obete kriminality: zborník príspevkov z medzinárodnej konferencie konanej 25. novembra 2010 na Paneurópskej vysokej škole v Bratislave*. 1. vydání. Bratislava: EuroKódex, 2010, str. 251

3.3. K obecné věrohodnosti oběti domácího násilí

Během trestního řízení orgány v něm činné často přistupují k nejrůznějším psychologickým znaleckým posudkům. Velice často se s nimi setkáváme u případů dlouhodobého týrání a zneužívání, sexuálních deliktů apod. Pokud jsou tyto znalecké posudky prováděny bez dostatečných poznatků o viktimizaci a identitě oběti, může dojít k tomu, že zranitelná oběť domácího násilí je vyhodnocena jako obecně nevěrohodná.

Dlouhodobé týrání agresorem má za následek velice často vznik posttraumatické poruchy, mezi jejíž typické znaky chování patří paranoia, exaltovanost, neustálé nabuzení organismu (hypervigilance). Kumulovaná traumatizace oběti se také může projevit v problematickém kontaktu s okolím, včetně policie, soudců, znalců. Dojde-li navíc ke zpochybnění obecné věrohodnosti oběti, dochází u ní k prohloubení sekundární viktimizace a nedůvěry vůči orgánům činným v trestním řízení.²¹ Na základě obecné věrohodnosti oběti nemůžeme na posouzení toho, zda je výpověď pravdivá či vymyšlená, učinit žádný závěr.

Jedním z navrhovaných řešení předcházení této sekundární viktimizaci obětí je upustit od znaleckého posuzování obecné věrohodnosti traumatizovaných poškozených a přistoupit k posuzování specifické věrohodnosti.²² Riziko sekundární viktimizace byl jeden z hlavních důvodů, proč byl zákon o obětech trestných činů přijat a zvýšené nebezpečí způsobení druhotné újmy je jedním ze základních definičních znaků zvláště zranitelné oběti. Díl pátý zákona upravuje právo oběti na ochranu před druhotnou újmou. Přesto se o znaleckých posudcích obecné věrohodnosti zákon nezmiňuje. Znalecká ani soudní praxe zatím žádný rozdíl mezi oběťmi a zvláště zranitelnými oběťmi nečiní. Otázkou zůstává, nakolik se nový zákon o obětech v této praxi projeví. Objevuje se požadavek většího zaměření na znalecké psychologické zkoumání obětí, jehož poznatky by pro praxi byly jistě velice využitelné. Například psychologické expertízy obětí domácího násilí běží pouze zhruba 8 let.²³

V praxi je znalecký posudek naopak často využíván pro posílení postavení oběti domácího násilí. Výše zmíněná kritika mívá na situace, v nichž osoba vypovídá a je třeba posoudit věrohodnost její výpovědi. Vlivem dlouhodobé traumatizace dochází i k opačným situacím, kdy oběť naopak odmítne vypovídat nebo vypovídá jen při prvotní zásahu policie na místě, avšak do protokolu o výpovědi svědka/svědčyně již ne. Přestože trestný čin týrání

²¹ Čírtková, L.: Viktimologické expertízy - Otevřené otázky psychologického posuzování obětí. *Poškozený a oběť trestného činu z trestněprávního a kriminologického pohledu*. 1. vydání. Praha: Leges, 2012, str. 63

²² tamtéž

²³ Čírtková, L.: Viktimologické expertízy - Otevřené otázky psychologického posuzování obětí. *Poškozený a oběť trestného činu z trestněprávního a kriminologického pohledu*. 1. vydání. Praha: Leges, 2012, str. 67

osoby ve společném obydlí nepodléhá režimu § 163 zákona č. 141/1961 Sb., trestního řádu a není třeba souhlasu poškozeného se stíháním pachatele trestného činu, mlčení na straně oběti či záměrné zamlčování faktů z nejrůznějších důvodů působí komplikace na straně vyšetřujícího státního zástupce. K posudku znalce z oboru psychologie se tak přistupuje ve prospěch oběti, neboť týrání, sklony k submisivitě vůči násilnému partnerovi či znaky traumatizace bývají zpravidla odhaleny a znalecký posudek může být před soudem použit jako důkazní materiál.

3.4. K institutu vykázání

K ochraně obětí domácího násilí jednoznačně přispělo zavedení institutu vykázání podle rakouského vzoru, zákonem č. 135/2006 Sb., kterým se mění některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím. Odkazuje na něj i zákon o obětech trestných činů v § 14 odst. 3. Na základě § 44 an. zákona č. 273/2008 Sb., o Policii ČR, může policie, vyžádá-li si to situace na místě, vykázat násilnou osobu, čímž poskytne oběti domácího násilí ochranu teritoriální i osobní, neboť násilník nemůže po stanovenou dobu s osobou ani navazovat kontakt. Vykázání se děje na 10 dní, a to i bez souhlasu oběti. Na místě či do tří dní po tomto faktickém úkonu vykázání je možné podat námitky, které bude posléze řešit Krajské policejní ředitelství. Povinností policie je zaslat do 24 hodin příslušnému intervenčnímu centru úřední záznam o vykázání a stejně tak i místně příslušnému okresnímu soudu. Nachází-li se v obydlí nezletilé dítě, i orgánu sociálně-právní ochrany dětí. Dojde-li k porušení vykázání, nebude sankcionována oběť (byť by vykázanou osobu opět do domu vpustila nebo jinak spolupracovala), ale vykázaná osoba. Její nerespektování vykázání může vést k postihu za trestný čin maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání dle § 337 odst. 2 trestního zákoníku.

Na policejní vykázání navazuje sociálně-právní a psychologická pomoc intervenčního centra oběti domácího násilí během 10 dní trvajících vykázání. Jedná se o dobu, která je oběti poskytnuta ke zhodnocení životní situace a k možnému zahájení dalších právních a jiných kroků ve svém životě.

Dalším právním krokem je zejména podání návrhu na zvláštní předběžné opatření dle § 76b zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu. Příslušný soud o tomto musí rozhodnout do 48 hodin, vhodné je podat návrh před koncem doby policejního vykázání tak, aby přešlo plynule v běh vykázání soudního. Předchozí policejní vykázání však není podmínkou, oběť může podat návrh v rámci § 76b občanského soudního řádu sama, bezprostředně po útoku. Protože se jedná o výjimečné opatření, o němž okresní soud

rozhoduje bez nařízeného jednání, je žádoucí osvědčit co nejlépe rozhodné skutečnosti. V návrhu na § 76b nestačí, aby oběť domácího násilí skutečnosti pouze tvrdila, musí je dostatečně dosvědčit. Děje se tak doložením lékařského potvrzení (lékaři již většinou rozpoznají okolnosti, za kterých k útoku či útokům došlo a skutečnost již poznamenají rovnou do zprávy), doložením zásahu policie na místě, psychologickými posudky týrané osobnosti a vylíčení působení násilí na děti apod. Nicméně je na posouzení soudce, zda předběžné opatření nařídí či nikoliv. Předběžné opatření trvá 1 měsíc, lhůta je však prodloužena, je-li podán návrh na zahájení řízení ve věci samé a to po dobu trvání řízení, maximálně však na jeden rok.

Ráda bych poukázala na určitou legislativní nejasnost, se kterou se setkáme při prodloužení doby soudního vykazání. To je možné za předpokladu, že byl podán návrh na zahájení řízení ve věci samé (§ 76b odst. 4). Občanský soudní řád totiž nikde nevymezuje, co je řízením ve věci samé. Například v minulosti došlo k několika zamítnutím návrhu, protože návrh na rozvod manželství nebyl v konkrétní věci považován soudcem za řízení ve věci samé. I jednotlivé komentáře k občanskému soudnímu řádu se ve výkladu tohoto pojmu liší. Nejužší výklad obsahuje Velký komentář autorů Drápal, Bureš a kol., který vychází z předpokladu předběžného opatření § 76b v odst. 1 a to ze „společného obydlí“ navrhovatele s „účastníkem, proti kterému návrh směřuje“ a dovozují tak vesměs úzký okruh řízení ve věci samé, neboť se bude jednat jen o taková řízení, jehož předmětem je řešení práv a povinností ke společnému obydlí.²⁴ Což by v praxi mělo za následek zamítnutí řady návrhů na prodloužení soudního vykazání. Nicméně nyní se již judikatura sjednotila a soudy tak považují za návrh ve věci samé např. návrh o rozvod manželství, o úpravu poměrů k dětem, o vyklizení nemovitosti či bytu, o úpravu majetkových poměrů apod. Otázkou však zůstává, zda je na tomto místě relativně volný výklad soudců vhodný. Nikde není například stanoveno, jaký návrh ve věci samé má podat oběť, nejedná-li se o manželství, děti nemají, jedná-li se o násilí páchané vlastními dětmi na rodičích (násilí na seniorech) nebo se jedná o pár, který žije již dlouho ve společném obydlí, ale oběť nemá k nemovitosti či bytu žádná majetková práva?

Co se týká využívání institutu vykazání v praxi, bylo mi soudkyní okresního soudu sděleno, že vykazání policejní dle § 44 zákona č. 273/2008 Sb., O Policii ČR zpravidla předchází vykazání ve formě předběžného opatření soudu. Dále statistiky uvádí vyšší výskyt vykazání Policií ČR v porovnání s předběžným opatřením občanského soudního řádu.²⁵

²⁴ Drápal, L., Bureš, J. a kol.: Občanský soudní řád I. § 1 až 200za. Komentář. 1. vydání. Praha: C.H.Beck, 2009, str. 458

²⁵ Vanduchová, M.: K právní ochraně obětí domácího násilí. *Obete kriminality: zborník príspevkov z*

Četnost případů, v nichž bylo vykazání provedeno, se liší dle okresů, ve větších městech je zpravidla využíváno častěji. Důvodem může být jak různá míra informovanosti policie o problematice domácího násilí, tak i různá míra znalostí svých práv samotných obětí. Určitý vliv má i jiné sociální prostředí společnosti na vesnici, kde může být domácí násilí více „součástí normy“ a ochota obětí i okolí řešit konflikt mimo rodinu může být menší. Srovnáme-li hmotně-právní úpravu zákona o obětech trestných činů s reálnou situací, porovnáme-li faktické znalosti potenciálních i skutečných obětí domácího násilí, musíme se zákonitě dostat ke stěžejnímu bodu, s nímž celý problém stojí a také padá. A tím bodem jsou informace.

3.5. K informovanosti oběti

Z výsledků průzkumu Bílého kruhu bezpečí je zřejmé, že pomoc obětem domácího násilí zůstává uzavřena v blízkém kruhu rodiny a přátel. Jen malé procento se rozhodne vyhledat pomoc u psychologa, lékaře, či se obrátit na policii. Pomoc známých a členů rodiny je považována za účinnější.²⁶ Z reprezentativního výzkumu k „Povědomí české veřejnosti o domácím násilí“, který zveřejnila v květnu roku 2001 agentura STEM, uvádím výběr následujících pozoruhodných faktů: Domácím násilím trpí v České republice minimálně 16% populace ve věku od 15 let. Čtyři pětiny občanů jsou přesvědčeny, že okolí nesmí zůstat k projevům domácího násilí lhostejné, nicméně každý druhý by v tváři tvář domácímu násilí váhal s pomocí nebo by ho nechal bez povšimnutí. Dostatek informací, jak se domácímu násilí bránit má pouze necelá pětina obyvatel. Oficiální pomoc vyhledá oběť v průměru po šesti letech strádání domácím násilím, rozhodne se zpravidla až poté, co jí dle jejích slov „jde opravdu o život“. Pravděpodobnost být napadena v kruhu rodiny je pro oběť v ČR třikrát větší než pravděpodobnost napadení na ulici.²⁷

Oběť domácího násilí ve většině případů tedy nezná svá práva, a pokud ano, cítí se v rozběhlém procesu trestního řízení dezorientována. Požadavek na uplatnění široce koncipovaného práva poškozeného na informace se objevil již v minulosti.²⁸ U oběti spatřuji požadavek obdobný. Zákon o obětech trestných činů v tomto činí krok kupředu, jednak užším

medzinárodnej konferencie konanej 25. novembra 2010 na Paneurópskej vysokej škole v Bratislave. 1. vydání. Bratislava: EuroKódex, 2010, str. 355

²⁶ *Štrůlková, P., Fryšták, M.*: Vykazání jako prostředek ochrany před domácím násilím. 1. vydání. Ostrava: Key Publishing, 2009, str. 69

²⁷ *Voňková, J., Spoustová I.*: Domácí násilí v českém právu z pohledu žen. 2. vydání. Praha: ProFem, 2008, str. 38

²⁸ *Vanduchová, M.*: K právní ochraně obětí domácího násilí. *Obete kriminality: zborník príspevkov z medzinárodnej konferencie konanej 25. novembra 2010 na Paneurópskej vysokej škole v Bratislave*. 1. vydání. Bratislava: EuroKódex, 2010, str. 357

vymezením pojmů oběti a poškozeného a tomu odpovídajícímu rozšíření práv oběti, jednak specifikací informací v Díle II. zákona i včleněním požadavku mezi základní zásady zákona v § 3 odst. 4.

Informace dělí zákon do dvou skupin – poskytované na žádost oběti a bez žádosti. Další rozdělení můžeme činit podle formy předání informace na ústní či písemné, a zda se u nich objevuje rovněž požadavek srozumitelného vysvětlení (srov. § 8 odst. 2). I bez žádosti bude oběť domácího násilí informována během prvního kontaktu o informacích, jež jsou stěžejní pro její další postup v řešení problému. Informace poskytnuté bez žádosti se také liší podle druhu subjektu, se kterým se oběť dostane poprvé do kontaktu. Bude-li subjektem jakýkoli orgán Policie ČR, bez žádosti oběť informuje, u kterého orgánu může podat trestní oznámení, kam se může obrátit s žádostí o odbornou pomoc, za jakých podmínek bude mít právo zajištění své bezpečnosti dle zákona o Policii ČR, občanského soudního řádu a jiných předpisů, o možnosti získání dalších informací, o etapách trestního řízení, peněžité pomoci a jiných právech (srov. § 8 odst. 1). K některým informacím obdrží oběť obligatorně i ústní vysvětlení, u jiných si jej může dožádat. Veškeré informace s výjimkou informací vyžádaných obětí dle § 11 budou poskytnuty obligatorně i písemně. Vzhledem k širokému požadavku ústního vysvětlení určitých informací bude však záležet především na konkrétní osobě, se kterou bude oběť komunikovat, zda bude dodržen požadavek, který na způsob předávání informací klade zákon o obětech trestných činů v § 13. Budou-li informace předány nevhodným způsobem, dá se předpokládat, že oběť jednak nevyužije svého práva požádat o další ústní vysvětlení (dle § 8 odst. 4), ani právo žádat další informace jako takové (§ 11). Nevhodným přístupem k oběti ze strany orgánů činných v trestním řízení se také zvyšuje riziko vzniku druhotné újmy.

Významný posun přináší zákon o obětech trestných činů v poli informací o průběhu trestního řízení, o pohybu nebezpečného obviněného a odsouzeného na svobodě. Oběti je dle § 11 přiznáno právo požadovat informace o stavu trestního řízení, vyžádat si pravomocné rozhodnutí ve věci, žádat o informace o propuštění či uprchnutí obviněného či odsouzeného a další. Vzhledem k závažnosti informací o pohybu agresora je pro oběť domácího násilí důležitá včasnost této informace. Dle § 70a odst. 2 trestního řádu se doposud o propuštění nebo uprchnutí obviněného z vazby vyrozuměl pouze poškozený nebo svědek, který navíc podal předtím žádost dle § 44a trestního řádu. Vyrozuměn měl být nejpozději v den, kdy k útěku či propuštění došlo. Nyní právo ve smyslu § 11 odst. 3 písm. a) zákona o obětech trestných činů, tedy náleží již i oběti. Informována bude do 24 hodin od doby, kdy oznamovaná skutečnost nastala. Lze tedy předpokládat, že si oběť dle § 11 odst. 5 zákona o

obětech trestných činů podá u subjektu, v němž bude agresor podroben trestu odnětí svobody, ústavnímu ochrannému léčení nebo zabezpečovací detenci, generální žádost, aby byla o relevantních skutečnostech uvedených v § 11 odst. 3 informována. Jedná se o informace podané oběti na její vlastní žádost. Speciální automatické informování pak upravuje § 11 odst. 6, na jehož základě bude oběť informována ex offio, aniž by si podala předchozí žádost. Vzhledem k významu dané informace pro bezpečí oběti je dané ustanovení velice žádoucí a reaguje tak na dřívější požadavky praxe.²⁹ Tato informace se oběti poskytne v případě propuštění či uprchnutí obviněného nebo odsouzeného a to za předpokladu existence důvodné obavy o bezpečí oběti v souvislosti s pobytem obviněného či odsouzeného na svobodě. Určité nebezpečí tak bude oběti domácího násilí hrozit v případě, kdy bude situace zhodnocena chybně ve smyslu neexistence důvodné obavy o její bezpečí. Dle mého názoru je stěžejní oběť informovat z úřední povinnosti častěji (v pochybnostech raději informovat, než nikoli) a to v co nejkratší časové lhůtě po nastalé skutečnosti.

Vyjdeme-li z předpokladu široce koncipovaného práva na informace, které orgány činné v trestním řízení dle zákona o obětech trestných činů obětem domácího násilí budou poskytovat, stále ještě nemáme jistotu, že „padnou na úrodnou půdu“. Oběti jsou v kolotoči dokazování a jednání před soudem dezorientované, určitou měrou i vlivem špatného psychického stavu. Nastalé komplikace a problémy jsou málo kdy schopné konstruktivně řešit. A trestní řízení se obvykle odvíjí především s ohledem na práva obviněného, nikoli oběti. Málo která oběť domácího násilí bude natolik silná, aby ve svém vlastním procesu veškerá svá práva důsledně vyžadovala a trvala na nich. To je přitom dle mého názoru stav, kterého zákon o obětech trestných činů chce docílit. Leckdy však nebude možný bez přispění emočně nezainteresované osoby zvenčí, ať již v podobě důvěrníka nebo zmocněnce.

3.6. Zastupování a podpora oběti

3.6.1. Právo na důvěrníka a na zmocněnce

Jedním z cílů zákona o obětech trestných činů v rámci zlepšení postavení obětí bylo právo na poskytnutí pomoci, nejen právní, v případech, kdy to potřebují, v některých dokonce i bezplatně.³⁰ Podpora oběti především ve smyslu psychické a právní je upravena v § 4 až 6 zákona o obětech trestných činů. Odborná pomoc dle § 4 bude poskytována tak dlouho, dokud

²⁹ Vanduchová, M.: K právní ochraně obětí domácího násilí. *Obete kriminality: zborník príspevkov z medzinárodnej konferencie konanej 25. novembra 2010 na Paneurópskej vysokej škole v Bratislave*. 1. vydání. Bratislava: EuroKódex, 2010, str. 358

³⁰ Gřivna, T.: Zákon o obětech trestných činů. *Poškozovaný a oběť trestného činu z trestněprávního a kriminologického pohledu*. 1. vydání. Praha: Leges, 2012, str. 24

tak bude vyžadovat její účel. Ve sporu, zda účel pomoci stále trvá, bude zřejmě možné podat na příslušný subjekt (zpravidla se bude jednat o intervenční centrum) stížnost u Ministerstva spravedlnosti, s odkazem na § 45 odst. 4 zákona o obětech trestných činů.

Významným právem oběti a psychickým pomocníkem v jejím tíživém postavení je právo na doprovod důvěrníka dle § 21. Jedná se o institut, který zákon o obětech trestných činů řadí do ochrany před druhotnou újmou. Důvěrník obětí domácího násilí doprovází k různým úkonům trestního řízení, je jí podporou při podání vysvětlení. Nesmí však do průběhu trestního řízení zasahovat ani za obětí vykonávat jakákoli procesní práva a výjimečně jej lze z účasti při určitém úkonu vyloučit. Bude mít však právo dle § 201 odst. 2 trestního řádu zúčastnit se hlavního líčení i v případě vyloučení veřejnosti. Důvěrníkem se může stát každá svéprávná fyzická osoba, kterou si sama oběť zvolí, může se jednat zároveň i o jejího zmocněnce. Dle novelizovaného § 55 odst. 1 písm. c) trestního řádu, se do protokolu na žádost a k ochraně důvěrníka či zmocněnce neuvádějí jejich osobní údaje.

Režim právní pomoci se řídí § 6 zákona o obětech trestných činů. Jestliže bude právní služby oběti poskytovat akreditovaný subjekt, nesmí za ni požadovat úplatu. Právní pomoc za úplatu mohou poskytovat jen advokáti dle zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii, přičemž advokát bude povinen poskytnout právní pomoc bezplatně v rozsahu, který uvedl v žádosti o zápis do registru poskytovatelů právní pomoci obětem trestných činů (srov. § 47 odst. 4 zákona o obětech trestných činů). Bude-li na žádost oběti domácího násilí poskytnuta právní pomoc bezplatně, odkazuje zákon o obětech trestných činů především na § 51a trestního řádu, u něhož došlo k výrazné novelizaci právě zákonem o obětech trestných činů. Nicméně kategorie osob, respektive obětí, jejichž práva byla takto posílena, není všezahrnující. Jedná se o práva poškozeného, který je zároveň zvláště zranitelnou obětí dle § 2 odst. 4 zákona o obětech trestných činů, či je zároveň obětí úmyslného trestného činu, jímž mu byla způsobena těžká újma na zdraví nebo je zároveň pozůstalým po oběti, která v důsledku trestného činu zemřela. Tyto osoby musí zároveň osvědčit nedostatek finančních prostředků k tomu, aby si hradily zmocněnce. Další kategorií poškozených, kteří budou mít právo na bezplatnou právní pomoc, jsou mladší osmnácti let, kteří budou mít napříště zjednodušenou pozici v tom, že nebude třeba prokazovat nedostatek finančních prostředků k uhrazení zmocněnce. Jedná se o jeden z vytčených cílů v návrhu zákona o obětech trestných činů, kterého se podařilo dosáhnout.³¹ Návrh na bezplatné právní zastoupení podá poškozený prostřednictvím státního zástupce v přípravném řízení. Pokud poškozenému předseda senátu

³¹ *Gřivna, T.: Zákon o obětech trestných činů. Poškozený a oběť trestného činu z trestněprávního a kriminologického pohledu.* 1. vydání. Praha: Leges, 2012, str. 28

(v přípravném řízení soudce) právo přizná, vybere si poškozený zmocněnce sám. Jestliže výběru nevyužije, soud mu ustanoví advokáta ze seznamu zapsaných v registru poskytovatelů pomoci obětem trestné činnosti. Registr bude vést ministerstvo a měl by být dostupný na internetových stránkách ministerstva vnitra v informačním systému veřejné správy od 1. července 2013, kdy nabydou účinnosti zbylá ustanovení zákona o obětech trestných činů, včetně § 48. Netřeba než doufat, že advokáti zapsaní v registru poskytovatelů pomoci obětem trestných činů budou mít zájem zastoupit oběť domácího násilí (za předpokladu, že se bude jednat o poškozeného, který je zároveň zvláště zranitelnou obětí) co nejlépe. Koneckonců registr by měl obsahovat jen takové osoby, které se z vlastní vůle a ochoty pomoci, rozhodly podat žádost o zápis. V postavení zmocněnce by pak měli dodávat oběti podporu nejen psychickou, ale především právní. Alespoň do určité míry by tak mohlo dojít k omezení nežádoucího jevu, který vyplývá především ze zkušeností různých neziskových organizací zabývajících se pomocí obětem domácího násilí. A tedy že advokáti ustanovení ex offio nepracují ve většině případů efektivně, ať již z důvodů finanční nezajímavosti případu nebo proto, že se o problematiku domácího násilí nezajímají a nejsou tak angažováni, aby oběti domácího násilí pomohli co nejlépe³², stejně jako aby dbali určitých zásad během komunikace se zvláště zranitelnými oběťmi.

3.6.2. Právo na peněžitou pomoc

Nedostatek finančních prostředků i obava o zvládnutí ekonomické situace celého řízení u soudu často vede oběti domácího násilí k nedůslednému uplatňování svých práv nebo rovnou k upuštění od řešení celého problému. Násilné jednání nemusí také spočívat pouze ve fyzickém či psychickém týrání, nezdědka je i ekonomické povahy, kdy se agresor snaží zamezit oběti disponovat se společnými nebo jejími vlastními finančními prostředky.³³ Vidina finanční náročnosti se tak stane pro oběť domácího násilí odrazující od komplexního řešení jejího problému.

Vedle práva na bezplatnou odbornou pomoc a bezplatnou právní pomoc, o které jsem pojednala výše, upravuje zákon o obětech trestných činů také právo na peněžitou pomoc v § 23 až 37. Účinností zákona o obětech trestných činů se ruší první část zákona č. 209/1997 Sb., o poskytnutí peněžité pomoci obětem trestné činnosti a z důvodu komplexnosti právní úpravy

³² Budinová, A.: Bezplatná právní pomoc obětem domácího násilí. *Poškozený a oběť trestného činu z trestněprávního a kriminologického pohledu*. 1. vydání. Praha: Leges, 2012, str. 146

³³ Voňková, J., Spoustová I.: *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen*. 2. vydání. Praha: ProFem, 2008, str. 23

v zákoně se tato úprava přebírá do zákona o obětech trestných činů. Došlo však k několika změnám. Především byl rozšířen okruh oprávněných žadatelů, právo na peněžitou pomoc bude mít tak například oběť trestného činu proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti, které vznikla nemajetková újma (srov. § 24 odst. 1 písm. d). Ve vztahu k domácímu násilí se bude jednat například o oběti trestného činu znásilnění, či sexuálního nátlaku. Oprávněným žadatelem bude i dítě, které je obětí trestného činu týrání svěřené osoby a vznikla mu nemajetková újma. V případech domácího násilí se může jednat o trestný čin § 198 odst. 1, 2 písm. d) trestního zákoníku. § 25 zákona o obětech trestných činů uvádí jako účel peněžité pomoci obětem podle § 24 odst. 1 písm. d) úhradu nákladů spojených s poskytnutím odborné psychoterapie či jiné odborné služby zaměřené na nápravu vzniklé nemajetkové újmy. Dle § 28 odst. 1 písm. d) se zmíněná peněžítá pomoc poskytne na úhradu vynaložených nákladů spojených s poskytnutím odborné psychoterapie či jiné služby, a to do výše 50000 korun českých. Dítě a oběť trestného činu v sexuální oblasti jsou dle § 2 odst. 4 písm. a) a d) automaticky považovány za zvlášť zranitelné oběti a jako takové budou mít nárok na bezplatnou odbornou pomoc dle § 5 zákona o obětech trestných činů, pokud o ni požádají. Zvlášť zranitelná oběť, která bude zároveň obětí podle § 24 odst. 1 písm. d) si bude moci vybrat, zda zažádá o bezplatnou pomoc akreditovaný subjekt nebo zvolí jinou odbornou službu a uplatní svůj nárok na peněžitou pomoc. Ačkoli zde bude určité omezení normami občanského zákoníku (srov. § 37), nevyplývá dle mého názoru z litery zákona výslovný zákaz zvolit si obojí možnost – bezplatnou odbornou pomoc následovanou žádostí o peněžitou pomoc na úhradu další specializované psychotherapeutické služby například.

Další relevantní kategorií, kam bude řada obětí domácího násilí spadat, bude vedle písm. d) také písm. a) a b) v § 24 odst. 1. Zde dochází k užšímu výkladu pojmu ublížení na zdraví, než jak jej nacházíme v § 122 odst. 1 trestního zákoníku. Ten vyžaduje trvání znesnadnění obvyklého způsobu života poškozeného po dobu nikoli krátkou, což v soudní praxi znamená minimálně po sedm dní, ačkoli se zde objevuje požadavek komplexního a individuálního posouzení případu.³⁴ Zákon o obětech trestných činů vyžaduje v § 24 odst. 2 dobu minimálně tří týdnů.

Předpoklady a podmínky poskytnutí peněžité pomoci jsou následující: dle § 25 odst. 2 je pomoc omezena na případy, kdy nemajetková újma nebyla oběti plně nahrazena a oběť využila všech zákonných prostředků, aby svůj nárok uplatnila na pachateli nebo jiné povinné osobě (srov. § 29 písm. b). Ačkoli se s ohledem na § 26 dále peněžítá pomoc poskytne pouze

³⁴ Šámal, P.: Trestní zákoník: komentář. 1. vydání. Praha: C.H.Beck, 2010, str. 1171

v případě, byl-li pachatel uznán vinným nebo zproštěn obžaloby pro nepřičetnost, přináší ustanovení pro oběť určité příznivější změny. Nebudou-li totiž důvodné pochybnosti o tom, že se trestný čin, v jehož důsledku oběť zemřela, utrpěla škodu na zdraví nebo nemajetkovou újmu, stal, pak bude mít nárok na peněžitou újmu i v případech, kdy byla věc odložena z důvodů nepřičetnosti, nezletilosti pachatele, z důvodu nedostatku pravomoci orgánů činných v trestním řízení apod. (srov. § 26 odst. 2). Zkrátka by bylo nespravedlivé vůči oběti, aby neměla nárok na peněžitou pomoc z toho důvodu, že byla věc odložena pro neúčelnost trestního stíhání.

Určitý problém v praxi stíhání jednání spojeného s domácím násilím by mohl podle mého názoru představovat § 27 písm. c) zákona o obětech trestných činů. Jedním z důvodů uvedených pod písmenem c) je neposkytnutí peněžité pomoci kvůli nedostatečné součinnosti s orgány činnými v trestním řízení. S ohledem na poznatky z praxe, o nichž se zmiňuji na konci své práce, se překvapivě často stává, že oběť odmítne dále vypovídat, vlivem traumatizace či ze strachu nebo proto, že pachatele stále miluje a vše si rozmyslela. Trestný čin týrání osoby ve společném obydlí naštěstí nespadá do režimu trestního stíhání se souhlasem poškozeného v § 163 trestního řádu, avšak nesoučinnost oběti jako klíčového svědka je při vytváření obžaloby leckdy limitní. Může se tedy stát, že pachatel bude přeci jen odsouzen, oběť s odstupem času změní názor a během vyřizování žádosti o peněžitou pomoc se setká s námitkami právě s ohledem na § 27 písm. c) zákona o obětech trestných činů.

3.7. Problémy praxe

Pro lepší představu, jak funguje trestní stíhání agresorů a původců domácího násilí v praxi, jsem se vypravila za státní zástupkyní Okresního soudu v Hradci Králové, která se specializuje na problematiku domácího násilí od roku 2004. Tehdy došlo po několikaletém tlaku nevládních organizací k novelizaci trestního zákona a včlenění nového § 215a v tehdejší znění „Týrání osoby žijící ve společně obývaném bytě nebo domě“.³⁵ Druhů domácího násilí je vícero, jak jsem již zmínila výše. V rámci trestního stíhání převažuje většinou domácí násilí v užším slova smyslu – tzv. intimní terorismus. Ačkoli byl dříve obecně panující genderový předsudek o tom, že oběťmi se stávají vesměs pouze ženy, vyvrácen řadou novějších výzkumů, je nutné podotknout, že statistické evidence center pomoci obětem domácího násilí hovoří téměř o naprosté majoritě ženských obětí³⁶.

³⁵ Voňková, J., Spoustová I.: Domácí násilí v českém právu z pohledu žen. 2. vydání. Praha: ProFem, 2008, str. 98

³⁶ Čírtková, L.: Forenzní psychologie. 2. vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009, str. 237

Dozvěděla jsem se, že se v praxi u případů domácího násilí často setkáváme s problémem důkazní nouze. Jedná se nezřídka o latentní trestnou činnost, která naplňuje skutkovou podstatu trestného činu týrání osoby ve společném obydlí, tedy § 199 zákona č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku. Nutno však podotknout, že tyto případy domácího násilí je třeba odlišit od jiných, které se vztahují například k probíhající rozvodové krizi manželského páru, kdy žena, ve snaze získat převahu, vypovídá o násilí ze strany svého partnera. Ačkoli je nebezpečné generalizovat, u těchto párů se obvykle neobjevují charakteristické znaky domácího násilí, mezi něž patří asymetrie ve vztahu agresora a oběti vedoucí ke stabilnímu rozdělení rolí na násilnou a ohroženou osobu, dlouhodobost, stupňující se útoky a násilí, či syndrom naučené bezmoci u oběti.³⁷

Velký problém při vytváření dostatečně silné obžaloby, jež obstojí před soudem, představuje situace, kdy poškozená odmítne dále vypovídat. Řada případů se bohužel odehrává po dlouhou dobu za zavřenými dveřmi a výpověď poškozené se tak stává klíčovým důkazním materiálem. Dochází k následnému schématu: vlivem extrémně silné agrese či nebezpečného útoku, který přesáhne již i “únosnou míru” oběti dlouho žijící pod vládou násilníka, se oběť konečně rozhodne přivolat policii. Policie může, pokud to situace vyžaduje, přistoupit k institutu vykázaní dle § 44 zákona č. 273/2008 o Policii České republiky. O problematice policejního vykázaní i vykázaní v podobě předběžného opatření soudu jsem se již zmínila výše.

Co však upoutalo mou pozornost, byl problém sekundární viktimizace, jejímuž vzniku se řada ustanovení zákona o obětech trestných činů snaží zabránit³⁸ a problém opakovaných výpovědí ve vztahu k specifickému psychickému stavu oběti domácího násilí.

K sekundární viktimizaci, z pohledu výsledku oběti domácího násilí jakožto zvláště zranitelné oběti, je tak na místě zdůraznit ohleduplný, individuální a citlivý přístup k oběti, stejně jako snahu neopakovat výslech, není-li to nutné. Obě ustanovení odpovídají duchu zákona o obětech, konkrétně § 3 odst. 2 a § 18. Tato ustanovení mají bezesporu velký význam pro ochranu obětí domácího násilí a potřeba jejich existence byla zdůrazňována již dříve.³⁹

³⁷ Voňková, J., Spoustová I.: Domácí násilí v českém právu z pohledu žen. 2. vydání. Praha: ProFem, 2008, str. 13 a násl.

³⁸ k tomu především viz Základní zásady v § 3 a Právo na ochranu před druhotnou újmu v Díle 5. zákona o obětech trestných činů

³⁹ Vanduchová, M.: K právní ochraně obětí domácího násilí. *Obete kriminality: zborník príspevkov z medzinárodnej konferencie konanej 25. novembra 2010 na Paneurópskej vysokej škole v Bratislave*. 1. vydání. Bratislava: EuroKódex, 2010, str. 358

Snaha neopakovat výslech bývá dodržována striktněji u dětí jakožto zvlášť zranitelných obětí (podobně jako využití speciálních výslechových místností). Zaměřím-li se však na požadavek neopakování výslechu zvlášť zranitelné oběti ve smyslu obětí domácího násilí, vyvstává zde tradiční konflikt – na jedné straně je oběť zdrojem informací o trestném činu. Státní zástupce proto jedná během trestního řízení s hlavním cílem získat od oběti dostatek informací o konkrétních faktech, aby mohl posléze vytvořit obžalobu, která obstojí před soudem. Na druhé straně stojí oběť taková, jak na ni pohlíží zákon o obětech trestných činů – jako na člověka, kterému bylo trestným činem ublíženo a jenž si zaslouží citlivý a individuální přístup. V realitě, kde naprosto převažuje přístup prvý, se oběť domácího násilí setká zpravidla s opakovaným výslechem.

Během prvního setkání s obětí leží na policii velká zodpovědnost vztahující se k objektivnímu zjištění faktů, respektive ke zpracování objektivních a hmatatelných skutečností do protokolu (četnost, intenzita útoku, způsob útoku), neboť se stává, že poškozená později již odmítne vypovídat, ať již ze strachu z partnera či proto, že jej stále miluje a rozhodla se jej před policií chránit. Bohužel nejsou ojedinělé ani případy, kdy je násilník policií z obydlí vykázán, avšak partnerka jej sama posléze domů pustí a před policií jej zapírá. Existuje-li důvodná obava o bezpečí oběti, může státní zástupce místo vykázání přistoupit k vazbě. V praxi se objevují nicméně případy milujících partnerek, které věří v nápravu svého násilníka, do vazby mu zasílají milostnou korespondenci a čekají na jeho návrat. Byla jsem například seznámena s případem, kdy byl pachatel trestného činu týrání osoby ve společném obydlí po návratu z výkonu trestu dvouletého odnětí svobody dotázán na svou momentální životní situaci. Sdělil, že žije opět s původní partnerkou, neboť ta se mu omluvila a on jí vše odpustil.

Stěžejním se mi tak jeví s ohledem na získané informace z praxe požadavek podpory oběti, kde nezastupitelnou roli bude hrát podpora psychologicko-terapeutická. Bez intervence odborníků hrozí u oběti nejen riziko vzniku druhotné újmy, ale i opakované stíhání týchž případů a popřípadě i neúspěch samotného trestního stíhání, nebude-li oběť domácího násilí spolupracovat a nebude-li ochotna svoji situaci jednou provždy vyřešit.

4. Závěr

Bohužel stále platným paradoxem je skutečnost, že zvláště zraňující trestné činy, kam patří i domácí násilí, jsou oznamovány méně často. Nový zákon o obětech trestných činů by měl ke snížení latence domácího násilí přispět například tím, že změní pesimistické předsudky

obětí vůči průběhu i výsledku trestního řízení a přiměje je k větší spolupráci s orgány činnými v trestním řízení. Aby tomuto bylo možné dosáhnout, je třeba v co nejširší míře informovat veřejnost a ohrožené osoby. Samotný zákon o obětech trestných činů měl být doplněn Strategií ochrany obětí trestných činů, jak předesílala mimo jiné důvodová zpráva. Mělo se jednat o opatření nelegislativní povahy, jehož gestorem bylo pověřeno Ministerstvo vnitra. Opatření měla usnadnit vstup zákona v účinnost. Na dotaz zaslaný Ministerstvu vnitra, konkrétně na odbor bezpečnostní politiky, mi bylo sděleno, že od přijetí zmíněné Strategie ochrany obětí bylo ustoupeno. Důvodem byla krátká legisvakance zákona v porovnání s množstvím konkrétních opatření, které musí policie, resort Ministerstva spravedlnosti a další subjekty v této době učinit.

Zákon jako takový by měl být apelem na orgány činné v trestním řízení i na další subjekty, které budou jednat s oběťmi trestných činů, aby bylo dbáno určitých základních zásad a pravidel. Do jaké míry bude však praxe tímto předpisem skutečně zasažena, se dozvíme až v budoucnu.

5. Seznam použitých pramenů

ČÍRTKOVÁ, L.: *Forenzní psychologie*. 2. vydání. Plzeň : Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009

ČÍRTKOVÁ, L.: Jak se vyznat v domácím násilí. *Právo a rodina*. 2011, roč. 13, č. 7

ČÍRTKOVÁ, L., VITOUŠOVÁ, P. A KOL.: *Pomoc obětem (a svědkům) trestných činů. Příručka pro pomáhající profese*. 1. vydání. Praha : Grada publishing, 2007

DRÁPAL, L., BUREŠ, J. A KOL.: *Občanský soudní řád I. § 1 až 200za. Komentář*. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2009

GŘIVNA, T.: Potřebuje Česká republika samostatný zákon o obětech trestných činů?. *Na křižovatkách práva*. Praha : C. H. Beck, 2011

HUŇKOVÁ, M., VOŇKOVÁ, J.: *Domácí násilí v ČR z pohledu práva : (efektivnost právních norem ČR posuzovaná vzhledem k cíli ochrany společnosti před domácím násilím)*. 1. vydání. Praha : Justiční akademie ČR, 2004

JELÍNEK, J., GŘIVNA, T. A KOL.: *Poškozený a oběť trestného činu z trestněprávního a kriminologického pohledu*. 1. vydání. Praha : Leges, 2012

POLMOVÁ, O.: Právo oběti trestné činnosti na citlivé zacházení. *Trestněprávní revue*. 2009, roč. 8, č. 4

STRÍLKOVÁ, P., FRYŠTÁK, M.: *Vykázání jako prostředek ochrany před domácím násilím*. 1. vydání. Ostrava : Key Publishing, 2009

ŠÁMAL, P.: Potřebujeme zvláštní zákon o obětech trestných činů. *Rekodifikace trestního práva procesního*. Praha : Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2008

ŠÁMAL, P. A KOL.: *Trestní zákoník I. § 1 až 139. Komentář*. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2009

ŠEVČÍK, D., ŠPATENKOVÁ, N. A KOL.: *Domácí násilí : kontext, dynamika a intervence*. 1. vydání. Praha : Portál, 2011

VÁLKOVÁ, H., KUČTA, J.: *Základy kriminologie a trestní politiky*. Praha : C. H. Beck, 2005

VOŇKOVÁ, J., SPOUSTOVÁ I.: *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen*. 2. vydání. Praha : ProFem, 2008

ZÁHORA, J., KERT, R.: *Obete kriminality : zborník príspevkov z medzinárodnej konferencie konanej 25. novembra 2010 na Paneurópskej vysokej škole v Bratislave = Victims of crime : proceedings of the International conference, held on 25th November 2010, Pan European University Bratislava*. 1. vydání. Bratislava : EuroKódex, 2010

Zákon č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů a o změně některých zákonů

www.psp.cz : Sněmovní tisk 617/0, část č.1/5 N. z. o obětech trestných činů – EU. Důvodová zpráva k zákonu o obětech trestných činů. Dostupné z :
<<http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=6&CT=617&CT1=0>>

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád)

Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád